

Nr 264.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förvärv för postverkets räkning av tomter i Östersund; given Stockholms slott den 30 april 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 april 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson:

I årets statsverksproposition, kapitalbudgeten, bilaga 4, punkten 6, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till posthusbyggnad i Östersund för budgetåret 1942/43 beräkna ett reservationsanslag av 875,000 kronor. Sedan generalpoststyrelsen med skrivelse den 5 januari 1942 framlagt förslag i ämnet och yttranden över detta förslag avgivits, torde jag ånyo få anmäla ärendet.

Av *generalpoststyrelsens* framställning i ärendet inhämtas i huvudsak följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1942. 1 saml. Nr 264.

Den starka utveckling, som Östersunds stad under senare år undergått, har medfört, att rörelsen vid det sedan år 1911 i telegrafverkets fastighet å tomten nr 2 i kvarteret Postiljonen inrymda postkontoret ökats avsevärt. Sedan kontoret vid årsskiftet 1931/32 erhållit utökade lokaler genom en då färdig till- och påbyggnad av telegrafverkets fastighet, har någon utvidgning av själva postkontorslokalerna icke ägt rum. För att dels tillgodose postdiligenstrafikens behov av ökade gårds- och garageutrymmen och dels möjliggöra en tillbyggnad till telegrafhuset vid den senare tidpunkt, då ytterligare lokalutrymmen måste beredas postkontoret, inköptes emellertid år 1935 för en köpeskilling av 140,700 kronor den till telegrafverkets fastighet gränsande tomten nr 3 i kvarteret Postiljonen. Å denna fastighet uppfördes sedermera en garagebyggnad för postverkets diligenser, vilken togs i bruk den 1 mars 1939.

Då poströrelsen numera nått en sådan omfattning, att rörelsen ansetts icke kunna nöjaktigt avvecklas inom de nu disponerade lokalerna, har generalpoststyrelsen verkställt närmare utredning av frågan, på vad sätt en förbättring av postkontorets lokalförhållanden skulle kunna erhållas.

I detta sammanhang har jämväl fråga uppkommit om att anskaffa ökade lokaler för telegrafverket. De delar av stationshuset, som disponeras av telegrafverket, äro i sin helhet utnyttjade, och då telefonstationen nu är i det närmaste fullbelagd, anses en ny automatisk lokalstation böra anordnas inom en nära framtid.

Vid de undersökningar, som från generalpoststyrelsens sida skett i syfte att lösa de föreliggande lokalfrågorna, har styrelsen kommit till den uppfattningen, att postkontorets lokalbehov icke kan på ett tillfredsställande sätt tillgodoses genom att, på sätt tidigare förutsatts, en tillbyggnad till det nuvarande stationshuset uppföres å den år 1935 förvärvade tomten. Till stöd härför framhåller styrelsen följande två skäl. Därest en tillbyggnad komme till stånd, skulle gårdsutrymmet komma att inskränkas i sådan omfattning, att gården ej längre skulle kunna användas såsom uppställningsplats för diligenserna. Något annat utrymme, lämpligt för ändamålet, funnes enligt styrelsen ej att tillgå. Vidare skulle, trots att genom en tillbyggnad väsentligt ökade utrymmen skulle erhållas för postkontoret, ej kunna utvinnas i allo lämpliga och ändamålsenliga lokaler. Av dessa skäl har styrelsen ansett postkontoret böra avflytta från sina nuvarande lokaler och inrymmas i en nybyggnad å lämpligt belägen tomt. Efter förda underhandlingar har styrelsen träffat ett på statsmakternas prövning beroende avtal om inköp av tomterna nr 5 och 6 i kvarteret Arken. Avtalet är bindande endast under förutsättning att detsamma godkännes av Kungl. Maj:t före den 1 juli 1942. Tomterna omfattas sammanlagt 2,963.25 kvadratmeter. Köpeskillingen för dem båda uppgår till 75,000 kronor, motsvarande ett pris per kvadratmeter av 25 kronor 31 öre. Tomterna, som äro obebyggda, äro belägna endast omkring 300 meter från det nuvarande post- och telegrafhuset och anses av styrelsen hava ett ur postverkets synpunkt fördelaktigt läge.

Med anledning av att fråga uppkommit om att uppföra en ny ämbetsbyggnad i Östersund för de därstädes förlagda militära staberna ha mellan arméförvalt-

ningens fortifikationsstyrelse och generalpoststyrelsen förts förhandlingar om att å de till inköp ifrågasatta tomterna uppföra ett byggnadskomplex, inrymmande lokaler jämväl för militärstaberna.

På uppdrag av generalpoststyrelsen har arkitekten L.-E. Lallerstedt utarbetat förslagsritningar för tomternas bebyggande. Enligt förslaget skulle två byggnader uppföras, inrymmande den ena postkontorets och den andra de militära stabernas lokaler. En för båda byggnaderna gemensam värmecentral skulle anordnas i posthusbyggnaden. Enligt verkställda beräkningar skulle byggnadskostnaderna uppgå för själva posthuset till 703,000 kronor och för stabsbyggnaden till 554,650 kronor. I sistnämnda belopp äro inräknade 70,950 kronor för anordnande av stabsbyggnadens källare såsom bombsäker. Generalpoststyrelsen har förutsatt, att hela byggnadskostnaden med undantag av merkostnaderna för den bombsäkra källaren skulle påföras postverkets kapitalfond.

För tomtförvärvet och för påbörjande av byggnadsarbetena har generalpoststyrelsen hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett reservationsanslag av 875,000 kronor.

Över generalpoststyrelsens framställning har 1940 års *civila byggnadsutredning* den 16 mars 1942 avgivit utlåtande. Utredningen har ej kunnat finna de av generalpoststyrelsen anförda skälen mot att bereda postkontoret ökade lokaler genom en tillbyggnad till det nuvarande stationshuset tillräckligt bärande. Utredningen meddelar därjämte, att byggnadsfrågan kommit i ett annat läge genom att telegrafverkets lokalbehov — som anknöte till anordnandet av väl skyddade utrymmen för automatstation och reservstationer med tillhörande utrustning och som tidigare förutsatts skola tillgodoses genom att de vid postkontorets avflyttning lediga lokalerna delvis skulle tagas i anspråk — numera befunnits i stället böra tillgodoses genom anordnande av en underjordisk lokal i samband med en tillbyggnad till stationshuset. Efter att på ort och ställe närmare hava undersökt möjligheterna för en tillfredsställande lösning genom tillbyggnad har byggnadsutredningen kommit till den uppfattningen, att fullt tillfredsställande lokaler kunde ställas till postverkets förfogande med anlåtande av denna utväg, att därigenom jämväl telegrafverkets lokalbehov skulle rationellt tillgodoses samt att en tillbyggnad skulle kräva avsevärt mindre kapitalinvestering än den föreslagna nybyggnaden med förutsatt tomtförvärv. Vid en dylik lösning skulle spørsmålet om lokaler för militärstaberna få upptagas till övervägande i annan ordning.

Å en utredningens utlåtande bilagd principskiss har utredningen lämnat närmare anvisningar om på vad sätt de föreliggande byggnadsfrågorna lämpligen borde lösas för att postkontoret skulle erhålla tillräckliga och i övrigt tillfredsställande lokaler.

Enligt en preliminär kostnadsberäkning skulle utredningens principförslag — innebärande en tillbyggnad i två våningar jämte vissa förändringar av den äldre byggnaden — draga en kostnad av 678,000 kronor, av vilket belopp 438,000 kronor kunde hänföras till postverket och 240,000 kronor till telegrafverket.

I fråga om generalpoststyrelsens nybyggnadsförslag har byggnadsutredningen på grund av den ståndpunkt i principfrågan, åt vilken utredningen givit uttryck, icke ingått i någon mera detaljerad granskning. Utredningen har emellertid framhållit vissa möjligheter till besparingsåtgärder, vilka ansetts böra beaktas, därest detta förslag skulle genomföras.

Generalpoststyrelsen har den 10 april 1942 yttrat sig med anledning av vad byggnadsutredningen anfört. Styrelsen har på närmare angivna skäl funnit utredningens tillbyggnadsförslag vara behäftat med så allvarliga olägenheter för postverket, att styrelsen ansett sig icke kunna tillstyrka detsamma.

Telegrafstyrelsen har med skrivelse den 18 april 1942 överlämnat en promemoria angående de ekonomiska konsekvenserna av de föreliggande olika byggnadsförslagen. Styrelsen har för sin del funnit sig böra obetingat förorda byggnadsutredningens principförslag, enär detsamma på ett tillfredsställande sätt tillgodoser kravet på skydd av telefonstationen mot anfall från luften och därjämte medger en godtagbar förräntning av det i telegrafverkets fastighet nedlagda kapitalet.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de stridiga uppfattningar, som framkommit rörande lämpligaste sättet för lösandet av de föreliggande lokalfrågorna, har jag genom besök i Östersund tagit närmare kännedom om olika på frågorna inverkan förhållanden.

Vad angår postkontorets lokalbehov synes tvekan icke kunna råda därom, att postkontoret, därest den omfattande posttrafiken skall kunna avvecklas på ett tillfredsställande och betryggande sätt, är i behov av såväl rymligare som mera ändamålsenliga lokaler än de nuvarande. Därest generalpoststyrelsens förslag om förvärv av de ifrågasatta tomterna och om uppförande där av en nybyggnad för postkontoret genomföres, skulle otvivelaktigt postkontoret erhålla lämpliga och rationellt anordnade lokaler, som för lång tid framåt skulle tillfredsställa skäliga anspråk. Mot detta förslag kan i huvudsak invändas, att det ur kapitalinvesteringsynpunkt ställer sig tämligen dyrbart, om hänsyn tages även till de kostnadskrävande arbeten, som erfordras för telegrafverkets räkning efter det postkontoret avflyttat till egen fastighet, och att vissa svårigheter torde föreligga att på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt nyttiggöra de lokaler, som bliva lediga genom postkontorets avflyttning. Dessa lokaler anses nämligen numera, i motsats till vad tidigare förutsatts, icke böra tagas i anspråk av telegrafverket för den planerade automatstationen. Denna har i stället ur luftskyddssynpunkt befunnits lämpligen böra förläggas under markytan. Gentemot generalpoststyrelsens förslag har byggnadsutredningen uppställt ett av utredningen utarbetat principförslag. Detta innebär, att postkontoret skulle erhålla ökade utrymmen genom en tillbyggnad till det nuvarande stationshuset, i samband varmed tämligen omfattande ändringsarbeten i de nuvarande postlokalerna skulle verkställas. Den nya automatstationen skulle enligt förslaget förläggas under tillbyggnaden. Generalpoststyrelsen har under åbe-

ropande av åtskilliga skäl gjort gällande, att byggnadsutredningens förslag är otillfredsställande ur postverkets synpunkt, och därför icke kunnat tillstyrka detsamma.

Även jag har funnit byggnadsutredningens förslag vara behäftat med vissa olägenheter. Å andra sidan är detsamma, om hänsyn ej tages enbart till postverkets förhållanden, ur ekonomisk synpunkt onekligen fördelaktigare än generalpoststyrelsens förslag. Då jag icke funnit mig kunna för närvarande giva någotdera förslaget obetingat företräde, anser jag byggnadsfrågan böra bli va föremål för ytterligare utredning. Denna bör i första hand inriktas på undersökningar, om och i vad mån genom en omarbetning av byggnadsutredningens principskiss de med utredningens förslag förenade olägenheterna kunna reduceras samt på vad sätt en tillfredsställande lösning må kunna vinnas av frågan om garage- och uppställningsplatser för postdiligenserna. En dylik utredning måste visserligen medföra, att byggnadsfrågans avgörande kommer att framflyttas till nästa år. Generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen ha emellertid under hand meddelat, att de därmed förbundna olägenheterna torde kunna någorlunda tillfredsställande bemästras. Vad angår den ifrågasatta stabsbyggnaden synes, enligt vad chefen för försvarsdepartementet meddelat, jämväl prövningen av denna byggnadsfråga kunna uppskjutas utan alltför stor olägenhet. Jag vill för övrigt i detta sammanhang framhålla att, därest en ny stabsbyggnad anses böra uppföras, kostnaderna för densamma enligt min mening böra täckas av medel, anvisade å försvarsväsendets fastighetsfond, och ej, såsom av generalpoststyrelsen förutsetts, genom investering i postverkets kapitalfond.

Vid mitt besök i Östersund var jag i tillfälle att konstatera, att den av generalpoststyrelsen till inköp föreslagna tomtmarken i kvarteret Arken med hänsyn till sin belägenhet måste anses lämplig att tagas i anspråk för uppförande av en posthusbyggnad eller annan statlig byggnad. Det för tomtmarken begärda priset av 75,000 kronor, motsvarande något mer än 25 kronor per kvadratmeter, torde även få anses godtagbart. För den händelse vid den slutliga prövningen av postverkets byggnadsfråga i Östersund generalpoststyrelsens förslag om en nybyggnad skulle befinnas böra godtagas, synes det därför angeläget, att tomtmarken i kvarteret Arken står till förfogande för ändamålet. Det avtal, som träffats rörande tomtmarken, är emellertid bindande endast därest avtalet godkännes av Kungl. Maj:t före den 1 juli 1942. Under dessa förhållanden anser jag mig böra förorda, att tomtmarken nu inköpes av kronan. Enligt min mening föreligger ringa risk för att tomtförvärvet skulle visa sig oförmånligt för kronan, därest tomtmarken anses icke böra tagas i anspråk för ett posthusbygge. Såsom förut omnämnts har nämligen ifrågasatts, att tomterna även skulle användas för uppförande därå av en byggnad för de i Östersund förlagda militärstaberna. Skulle tomterna å andra sidan icke inom överskådlig tid befinnas behövligen för något statligt ändamål, böra desamma kunna, såvitt nu kan bedömas, försäljas utan förlust för statsverket. — Jag vill emellertid i detta sammanhang särskilt understryka, att ett förvärv av tomtmarken icke får anses innebära ett föregripande av den slutliga prövningen av postkontorets byggnadsfråga.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv för postverkets räkning av tomter i Östersund* för budgetåret 1942/43 å kapitalbudgeten under rubriken Statens affärsverksfonder, Postverket, anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 75,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.